

Дворске и дипломатске вијести

— Ушљед ратних прилика на Нову Годину неће бити у Двору уобичајеног честитања, него ће се вршити само уписивање у књиге Њихових Величанстава Краља и Краљице.

— Њихова Краљ. Височанства Краљевић Нашљедник и Књаз Мирко божићне празнике провели су код војске. Његово Краљ. Височанство Краљевић Нашљедник био је код војске на Груди, гдје се стално налази Његово Краљ. Височанство Књаз Петар, и одакле се у сриједу вратио на Цетинје. Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко био је на Мурићане, гдје се и сад налази.

Бадње вече наше војске

(Телеграфски извјештаји)

Груда, 24. децембра. — Лијеги српски обичај прослављања бадњег вечера прославила је наша војска у зетском одреду на такав начин да ће то вече остати у трајној и неизгладивој успомени свију присутних, а нарочито војске, која је то вече провела у неописаном расположењу. За ову нарочиту прилику Њ. Краљ. В. Књаз Престолонашљедник дошао је у логор на Груди да са Својим братом Њ. Кр. Височанством Књазом Петром код Своје војске наложи српске бадњаке и проведе божићне празнике. У први сумрак Књаз Престолонашљедник са Књазом Петром био је окружен официрима, међу којима се налазио генерал Г. Константиновић, таст Њ. Кр. В. Књаза Мирка, као и ген. сердар Ј. Вукотић. Лијеп и неописан призор био је кад Краљеви синови налажу бадњаке у логору под ведрим небом, а на домак старом српском Скадру на Бојани. Пријеног ће се наложити бадњаки Књаз Престолонашљедник прочитао је гласно проглас Њ. Величанства Краља Господара, којим поздравља Своју војску и честита им божићне празнике. Бурном клицању живој Краљ. Господар није било краја. У тој бујици одушевљења Књаз Престолонашљедник и Књаз Петар, као и генерал Г. Константиновић и генерал сердар Вукотић унијели су бадњаке и наложили их. Прелијевајући их вином, Књаз Престолонашљедник изговорио је ову здравицу:

„Најсрећнији и најзначајнији момент у Мом животу је овај кад могу у славу рождества Христова, са овог мјеста подићи здравицу више старог српског града, тога ту Скадра на Бојани, у здравље храбрих Наших официра и јуначке црногорске војске, која је овако славно и витешки побрала лаворове вијенце, гонећи њетјековог невријатела, угњетача српског ђлемена, и у здравље сваког брата Србина, јама гдје он био. Данас цијело српско ђлеме ђлива у радости кад види да се Наша ослобођена браќа могу олужити старом српском обичају да слободно наложе српске бадњаке, које за 500 и више година не смјеше наложити. Данас звук звона са цркава и манастира у ослобођеним крајевима разноси славу и хвалу свеколиког ослобођеног народа Нашој и савезничкој војсци. Живјела храбра и јуначка црногорска војска, живјели наши витешки савезници.“

На ову здравицу одговорио је Г. генерал сердар Јанко Вукотић овим ријечима:

„Захваљујући Вашем Краљ. Височанству у име војске и официра, ја дижем ову чашу у здравље Његовог Величанства Краља Господара првог творца и покретача овога великог и славног дјела, којему ће се дивити покољења за Његово ваздашње витешке српске подвиге.

које је првиео крају и којима ће се покољења дивити и славити их док буде Србина. Живио Његово Величанство наш узвишени Краљ Господар! Живјела Њено Величанство наша ђубљена мајка Краљица Милена! Живио Њ. Краљ. В. Књаз Престолонашљедник, главни инспектор црногорске војске и командант зетског одреда! Живио Владалачки Дом!“

Бурном клицању живјели није било краја.

Груда, 26. децембра. — Бадњи дан ове године дочекан је у штабу врховне команде под беемима Скадра на Груди како до сад није никад од Косова. Омиљени Престолонашљедник Њ. Кр. В. Књаз Данило весело као рјетко кад позвао је цио штаб да наложе заједнички бадњак. На отвореном пољу близу Његовог шатора гори велики огањ и ту Он сједи и поред Њега дични Му брат Књаз Петар и штаб. Прије него су наложени бадњаци, Књаз Престолонашљедник је прочитао окупљенима божићни поздрав Краља Господара упућен Његовим храбрим војницима, који је често пута прекидан одушевљеним „живио“, а и тронутост Престолонашљедникова при читању натјеривала је свима присутнима сузе радости. Послије овога Књаз Престолонашљедник доноси бадњак и весело га спушта га на огањ са уобичајеним ријечима, долавши радосно да Му је то сад најмилији бадњак. За њим уноси бадњак омиљени нам Књаз Петар а за њим госп. сердар Јанко Вукотић. Кад су бадњаци наложени, Престолонашљедник скида капу, крсти се, узима хљеб и вино и уобичајено говори што треба, прелијева хљеб вином, а хљеб држи Књаз Петар и сердар Вукотић, па за тим громко и како њему доликује узвикује: „Браћо, ове године нећемо сијати жито, али нећемо бити гладни“. Кад је свршен овај обред, Књаз Престолонашљедник подигао је здравицу за здравље Свог Оца, нашег узвишеног Краља и наздравио бадњак свој црногорској војсци жарким ријечима родољубља и патриотизма тако како само Он може. По том је дао да напије другу здравицу шеф врховног штаба Г. бригадир сердар Ј. Вукотић, који је исту подигао за здравље витешког Краља, Нашљедника, браће Му и Краљевског Дома и у кратким потезима изнио је заслуге Куће Петровића и мјесто гдје налаже бадњак данас Нашљедник престола и брат Му у логору своје војске, своје браће. Послије уобичајеног реда, по престолонашљедничковој жељи бригадир Вукотић је причао главније догађаје из рата, који су Престолонашљедника очаравале, јер је у документираним ријечима сердаревим видио ненадмашиву издржљивост и јунаштво Црногораца. Престолонашљедник се јако интересовао за све бојеве источног одреда а нарочито за прегаоштво Црногораца кад пред Бијелим Пољем газе Лим, пуцају на Турке давећи се и јуначки освајају њихове позиције, као до сад нечувени прелаз преко Богићевце, гдје би генерал Гурко морао признати Црногорцима њихову издржљивост преко сметова преко 2 и 3 метра снијега дебелим. При овим разговорима било је говора о свим освојеним градовима и Књаз Престолонашљедник је често и изразом лица и гласом одавао своје расположење, што је на присутне учинило такве утиске, какви се тешко могу и замислити, јер Његова одлучност изразима даваше такву снагу свијема да бјеху готови сви одмах у смрт да полете. По том се Књаз Престолонашљедник са Књазом Петром уз громогласно и многотрајно „живјели“ упутио у Свој шатор, а присутни су се и даље веселили.

Јутрос, на Божић рано, баш кад се спремасмо да Престолонашљеднику и Књазу Петру честитамо празнике, наређено је да су коњи спремни и свак изненађен на брзу руку обукује се, спрема коња и јаше. Књаз Престолонашљедник, Књаз Петар и сердар Вукотић са штабом од близу 90 коњаника појављују се пред већ постројеним доњо-морачким баталионом и војном музиком и свирањем химне и узвицима „живио“ креће на позиције. Весело лица Књаз Престолонашљедник са свитом прво је обишао бригаду колашинску и тако редом. Свуда је свака бригада била на вријеме постројена и уз одушевљено „Живио“ дочекивала је Престолонашљедника, који је војсци у име Краља честитао Божић и наредио да им се да напојница. Без икакве бојазни и поред свих молба Престолонашљеднику је обишао јуче и данас све главније позиције зетског одреда и сву војску поздравео у име Свог Оца и уз свирку војне музике, свуда бурно поздрављан са бурно „живио“, одакле се повратио на уру по подне. Престолонашљедник, Књаз Петар и сва војска до сада нијесу никад веселије прославили Божић и сви са нестрпљењем очекују свакога часа наредбу, да заврше дјело Свога завојевања — освојење Скадра.

Мурићани, 24. децембра. — Бадње вече одржано је у овом одреду весело и у најбољем расположењу. У духу српског обичаја извршене су све церемоније око бадњака на чистој равнини, гдје логорују артиљеристи и у близини главног штаба. Овом лијепог обичају присуствовали су Њ. Кр. В. Књаз Мирко и командант одреда бригадир Мартиновић са официрима и војском.

Извјештаји са бојишта

Лондон, 23. децембра. — „Рајтер“ дознаје из турског извора да су турски делегати одлучили да апсолутно одбију уступање Једрена и Егејских Острва, те према томе прекид преговора о миру може се сматрати да је извјешан.

Лондон, 23. децембра. — „Рајтер“ јавља да се у потоњем моменту Решид паша споразумио са Новаковићем, који је данас требао да председава на конференцији, да се иста одложи до понедељника, како би турски делегати могли добити нове инструкције из Цариграда. — Војновић, црногорски изасланик, изјавио је представнику „Рајтера“, да се не може разумјети каквих интереса има Турска да прекине преговоре. Ако бојеви код Чатаџе, гдје ће Бугаре потпомоћи Срби и Грци, поново оточну, савезници се неће више задовољити са сада предложеним границама. Црна Гора тражи на сваки начин анексију Скадра, као и дио Новопазарског Санџака са Пећи и Ђаковицом. Заузеће Скадра, који је потпуно оикољен, питање је неколико недјеља. — Сједница амбасадора у петак трајала је сат и по под предсједништвом Греја. Послије сједнице италијански амбасадор остао је у министарству иностраних дјела, гдје је мало затим дошао и један од турских изасланика.

Лондон, 23. децембра. — Балкански изасланици извјестили су званично „Рајтера“, да ма какве предлоге Турска поднијела у понедељник, ако ти предлози не одговарају цјелини тражења њиховог ултиматума, савезници ће одмах прекинути сваке даље преговоре и затим четири дана доцније у 7 сати у вече према условима примирја

Књаз Мирко је представљао домаћина. Пошто је заложо бадњаке хљебом и вином, наздравио им је, па је напио Краљу Господару и војсци. Иза тога је бригадир Мартиновић напио Њ. Кр. В. Књазу Мирку пожеливши му срећу и здравље, те да бадњаке до године налаже онамо, гдје би Његов узвишени отац Краљ Господар и Он најрадији били. Ове су здравице попраћене узвицима „живио, живјели!“ Иза тога настало је весеље око бадњака, које још не престаје.

Командант одреда бригадир Мартиновић упутио је честитку команданту зетског одреда Њег. Краљ. Вис. Књазу Престолонашљеднику ове садржине:

„Налажући српски бадњак у земљи, коју ослободи наш узвишени Краљ и Господар са храбрим Црногорцима, и у којој слободни зрак вие над костима старих зетских краљева које почивају у Св. Срђу и у Скадру, част ми је поднијети у име своје и повјереног ми одреда најсрдачнија честитања божићних празника Вашем Краљевском Височанству и подручном Вам одреду са најбољим жељама за здравље, срећу и славу Вашу и витешке Ваше војске.

Командант приморског одреда, бригадир М. Мартиновић“

Мурићани, 28. децембра. — Данас у 11 сати нападоше Турци с Тарабоша предстраже центра приморског одреда. Наше им трупе одговореше живом пушчаном ватром. Турци су у овом сукобу употребили и неколико топовских метака. Након борбе, која је трајала скоро три сата, Турци су ућуткани. Цио турски испад није имао никаквог успјеха.

непријатељства ће отпочети на свима линијама. Што се тиче обраћања Турске велесилама, то је њен посао; савезника се то не тиче, јер све што савезници очекују и траже од Турске јесте одговор да или не, на услове које су они поднијели.

Цариград, 23. децембра. — Сједница министарског савјета, који је расправљао о ултиматуму балканских пуномоћника, трајала је од десет сати ујутро до четири сата послје подне и била је врло бурна. Савјет се подијелио у двије групе, прва под предсједништвом великог везира продужила је да расправља питање мира. Друга, у којој су били министар морине и финансија, расправљала је о акцији флоте; неколико моринских снабдјевача присуствовали су тој расправи. У четири сата министар иностраних дјела телеграфирао је у Лондон нове инструкције турским изасланицима, којима се наводи да Турска остаје при задржању Егејских Острва и граница предложених за једренских вилајет. И ако се одлуком министарског савјета прекидају преговори о миру, ипак ће се министарски савјет поново састати да се упозна са одговором балканских делегата по горњем.

Цариград, 23. децембра. — Дипломатски кругови тврде, да ће убрзо бити корак великих сила код Порте односно мира. — Влада је пронашла нови тајни комитет под предсједништвом бив. посланика у Штохолму Шериф паше. Комитет је намјеравао да обори силом садашњи кабинет. Два су лица већ ухапшена.

Софија, 23. децембра. — Јутрос и послје подне министарски савјет бавио се лондонским преговорима и тражењима Румуније. Званични

кругови чувају у тајности донесене одлуке, али је општи утисак да се у сваком случају рачуна на могућност продужења рата.

Атина, 23. децембра. — Министарство морине званично саопштава: Грчки разрушачи који су крстарили пред Дарданелима јавили су у 7 и по да су двије крстарице непријатељске са шест разрушача изашле из Дарданела, на што је сва грчка ескадра одмах пошла у сусрет непријатељу. У 10 сати и 25 м крстарица „Мецидија“ упутила се на запад Тенедоса и избацила 6 до 7 метака на два грчка разрушача, али тек су се почели приближивати остали грчки разрушачи флота се турска повукла у Дарданеле. У 11^{1/2} крстарице „Хамидије“ и „Мецидије“ у току 30 минута измијењали су са грчким разрушачима неколико топовских метака, али су се одмах повукле тек се појавила грчка флота.

Петроград, 23. децембра. — Капетан гардијског екипажа Зеленски наименован је за команданта крстарице „Олег“ на мјесто великог књаза Кирила Владимировића.

Цариград, 23. децембра. — Порта је упутила својим посланицима у иностранству окружницу ради саопштења велесилама, у којој се наводи како је Турска, да би доказала своју жељу за закључење мира, поднијела све могуће жртве и одрекла се цијелог земљишта на западу једренског вилајета, али је принуђена да остане при свом захтјеву односно посједовања Једрена јер јој је исти нужан ради одбране пријестонице. Порта не може никада уступити острва у Архипелагу, али да докаже своје мирољубиве намјере одрекла се својих права на Крит. Порта се нада да ће велесиле умјети правично оцијенити њене наводе.

Цариград, 24. децембра. — Министарски савјет у кући великог везира трајао је пет сати и одлучио да се остане при тражењима пуно моћника турских од 3. јануара и да се учине нови кораци код велесила. — Флота турска вратила се синоћ из Дарданела, како се тврди неповријеђена.

Лондон, 24. децембра. — „Рајтер“ сазнаје да, ушљед савјета које су велесиле дале, преговори се неће сјутра прекинути, али из тога не треба изводити закључак да се промијенило ма у чему гледиште односно Једрена. По потоњим вијестима, заузеће вароши може сваки час бити. Држи се, да ће Турци предложити сјутра нову турско-бугарску границу.

Атина, 24. децембра. — Ђенерал Сапунџакис телеграфира да је грчка батерија јуче успјешно бомбардовала положаје код Лесане; нападаји турски на Актораша одбијени су.

Лондон, 25. децембра. — „Рајтер“ сазнаје да би Балканске државе прекинуле преговоре с обзиром на незадовољавајући одговор, да велесиле ова два потоња дана нијесу дале савјете, те под тијема приликама савезници су дали Турцима времена да расправе ситуацију. Грчки изасланик је изјавио, да преговори нијесу прекинути; изасланици не намјеравају напуштати Лондон и надати се да ће велике силе учинити кораке, што ће се убрзо сазнати.

Лондон, 25. децембра. — „Дељи Телеграф“ јавља, да је између Бугарске и Румуније постигнут споразум, по коме Бугарска уступа Румунији земљиште које иде од Опленца до вароши Силистрије.

Софија, 25. децембра. — Министар финансија Теодоров отишао је у Петроград ради уређења извјесних финансијских питања. — Бугарска Агенција најодлучније побија

вијест протурену односно уступања земљишта од стране Бугарске Румунији, као потпуно измишљену.

Лондон, 25. децембра. — „Рајтер“ јавља, да амбасадори очекују инструкције њихових влада као одговор на предлоге, који су им упућени послје сједнице од суботе, на којој се расправљао правац који би велесиле предузеле у корист споразума међу ратујућим странкама.

Лондон, 25. децембра. — Амбасадори ће држати послје подне конференцију у министарству иностраних дјела ради расправљања ситуације створене обуставом конференције мира. „Рајтер“ доноси на основу обавјештаја из дипломатских кругова, да су сви амбасадори сагласни односно заједничке акције. Амбасадори немају ништа против тога да се Једрене уступи Бугарској. Дипломатски кругови сматрају као врло паметан поступак савезника, јер су тиме много тешкоћа отклоњене и све су странке добиле времена ради основног расправљања. Држи се, да чланови мисије мира неће напуштати Лондон и да ће се наћи задовољавајући излазак из садањег положаја заједничким тактом и стрпљењем, као и предајом Једрене, која се сваког часа очекује.

Цариград, 26. децембра. — Министар војни и иностраних дјела отпутовали су посебним возом на Чаталџу; циљ њиховог путовања је непознат.

Лондон, 26. децембра. — Турски изасланици изјавили су „Рајтеру“, да сада очекују саопштење од изасланика Балканских а не нове инструкције од своје владе у Цариграду.

Лондон, 26. децембра. — „Рајтер“ сазнаје да ће велесиле бити данас обавијештене да је Србија, у име доказа своје добре воље да ће поднијети жртве у интересу општег мира, одлучила да повуче своје трупе с обала Јадранског Мора одмах иза закључења мира. Поступајући тако, српска влада се нада да ће Европа узети к знању њену умјереност и да неће више тражити поновних жртава, које биле ван граница њене могућности.

Цариград, 27. децембра. — Тврди се, да је циљ јучерањег одласка на Чаталџу био да се означе границе једренског вилајета. Министар иностраних дјела јутрос је о томе конферисао са великим везиром и затим упутио дугачке депеше у Лондон. Министар војни и иностраних дјела конферисали су на Чаталџи са ђенералом бугарским; резултат непознат. Министри су се синоћ вратили из главног стана и одмах су били примљени од султана, а затим су конферисали са великим везиром.

Лондон, 27. децембра. — „Рајтер“ сазнаје да Грчка држи да се велесиле неће противити да она заузме острва у Егејском Мору. Мисија бугарске није званично извијештена, да је Турска предложила да се да екстериторијал гробљу и џамији у Једрене; у Софији се тврди да ће Бугарска, ако Порта истакне то питање, пристати да га испуни.

Цариград, 28. децембра. — Порта је упутила својим посланицима на страни окружницу, којом се вели, да у случају када Балкански делегати не би усвојили до краја ове седмице турске предлоге о миру, турски ће изасланици бити одмах позвани да се врате у Цариград. Порта се тврдо ријешила да остане при свом гледишту односно питања о Једрену и острва у Егејском Мору, јер су већ учињене жртве дошле до своје крајње границе. Званични кругови изјављују да ће Порта одбити означени корак велесила. Прески биро побија

вијест „Рајтерову“ да је Порта сама затражила посредовање велесила. — Говори се, да је јуче било чаркања на предстражама код Чаталџе; с обје стране било је рањенијех. Званично потврђење недостаје. — 50 официра под предсједништвом министра војног расправљали су јуче послје подне о војничком положају.

Лондон, 28. децембра. — Мисија бугарска примила је из Софије шифриране депеше, којима се наводи да је положај у Једрену врло тежак; предаја се очекује с часа на час. Како ће данас први пут бити на вечери Балкански и турски делегати код француског посланика, то се надати да ће се у току приватног разговора моћи учинити какав корак који би обновио сазив конференције.

Софија, 28. децембра. — Пошто је Назим паша тражио да се састане са ђенералом Савовом, то је исти отишао прекијуче у Бакчекеј. Са Назимом био је такође Норадугијан ефенди. Министри турски тражили су од Савова да се Једрену дадне храна, на што је исти одговорио да је то питање утврђено протоколом о примирју. Како су Назим и Норадугијан ефенди истакли питање о посједовању Једрена, то је Савов одговорио да то питање спада у надлежност делегата у преговорима о миру у Лондону.

Лондон, 28. децембра. — Основица, на коју би се могли продужити преговори конференције, није још нађена, те јестого дан идуће сједнице неизвјестан. Један бугарски дипломат изјавио да није искључено да конференција приступи раду почетком идуће недијеље.

Црвени Крст

Рагова је било још од заснивања првих држава, али зла која је рат доносио, нијесу била тако страшна као данас. Што год се техника више усавршује, у толико више има начина да се људи на лакши и бржи начин убијају. Пушке, топови, митраљези и друга оруђа све то чине, да је рат постао ужасан. Преносна средства су већ тако усавршена, да за кратко вријеме могу да пренесу на бојну линију мноштво ратника и материјала, а смртоносна средства могу да побију хиљадама људи за врло кратко вријеме.

Рђаве посљедице рата све су опасније, те због тога данас ратови не могу дуго да трају. Брзо се види ко је побједилац, а побједа се плаћа многим жртвама.

Године 1859. била је велика битка између Италијана и Аустрије, код Солферина, када су Италијани гонили Аустрију из Италије. Аустрија је била потучена и на бојишту је остало око 40 хиљада мртвих и рањених. Један осјетљиви Француз, по имену Хенри Динан, видјећи овај ужасан приказ мртвих и рањених на самом бојишту, и видјећи жртве притијешног народа од Аустрије, напише једну чувену књигу *Успомена на Солферино*, у којој је предложио, да се људи од осјећаја треба да постарају, па ако се не може рат као зло одстранити, онда да се, у колико је могуће, помогне невиним жртвама његовим. Књига је учинила толики утисак на цивилизовани свијет, да се на три мјесца дошине него што је издана, састала у Женеви (Швајцарска) конвенција, која је ударила основу за образовање Црвеног Крста.

Конференција је била 22. августа 1864. године, и на њој је донијета резолуција, да се за ублажење ратног зла, као помоћ болесним и рањеним установљује неутрални ред, који ће се звати „Црвени Крст“. Знак по коме ће се разликовати персонал ове установе биће црвени крст на бијелој подлози. Овај је персонал неутралан и нико на њега у рату не смије нападати. Његова је пак дужност да се стара само о болесним и рањеним а не и о рату.

Пошто су Црвени Крст основали хришћани, то су они и узели такав знак, али не сви народи. Нехришћански народи такође имају установу Црвеног Крста, али не под истим знаком. Турци н. пр. носе као знак црвени полумјесец, а Јапанци имају попречне бијеле пруге на четири црвена краја.

У прво вријеме установа Црвеног Крста била је државна, али се дошине увидјело да држава не може потпуно одговорити потреби и почела су се оснивати хуманитарна друштва Црвеног Крста. Тако

ми у Црној Гори имамо Црногорско Друштво Црвеног Крста.

На првој конвенцији, било је изасланика од 16 држава, а сада већ постоји савез Црвеног Крста, коме припадају 38 држава, међу њима Јапан (Азија) и Конго (Африка).

У служби Црвеног Крста мушкарци и женске су заједно или подијељени, како у којој држави.

Дужност Друштва Црвеног Крста није само да за вријеме рата лијечи и његује болеснике у својој држави, већ да у мирно доба своје државе шаље помоћи другом друштву, чија држава ратује. Помоћ се може састојати у новцу, љекарима, љековима, постелама, преносним средствима болесника и другом.

Послије женевске конвенције на којој је установљен Црвени Крст, било је више конвенција, на којима су се претресала разна питања и савјетовања о њиховом циљу и раду. Таква је конвенција била 1867. године у Паризу, 1869 у Берлину, 1884 у Женеви, 1887 у Карлсру-у.

Установа Црвеног Крста јесте једна од најхуманитарнијих установа у човјечанству. Због тога је дужност сваког човјека да потпомаже ову установу, која иде на то, да ублажи зла која интереси с једне стране, или борба за слободу с друге стране проузрокују. Наша је дужност да пружимо нашој браћи помоћ у виду прилога за Црвени Крст не само за то што су ту наша браћа, већ нам је то дужност и према свакој нацији из хуманитарности. Али пошто нас се тичу прво наша браћа на онда други, то ћемо у ово доба помоћи само Црвеном Крсту Срба.

Црвени Крст у Црној Гори до сада је примио врло лијепе помоћи са свих страна, а нарочито из српских и словенских крајева, те му је тако било омогућено да својој тешкој дужности што боље одговори. Зато племенитим прилагачима који омогућише ову хуману установу у нас нека је и овом приликом топла хвала.

Са конференције мира

Биоградска „Самоуправа“ доноси овај чланак:

„Одговор Отоманске Владе, који су отомански делегати предали Балканским делегатима у сједници од 15. т. м., показује, да Турска неће да води рачуна о резултатима рата, и да је тек сада, послје толике проливане крви и неизмјерних жртава у новцу, расположена да учини оно, чиме је, само прије рата, и док за ослобођење Балканских хришћана, нијесу дате прескупе жртве, могла отклонити ратне ужасе. Она тек сада нуди Балканским државама, као одговор на њихове територијалне захтјеве, аутономију Арбањи са једним отоманским принцем на челу, и аутономију Македоније. Послије рата и послје пораза, Турци се одлучују да учине оно што су требали да учине прије рата, и што би за њих, тада, било, од огромне користи. Сада, пак, неће да учине оно, што би, у својем интересу, требали да учине послје рата, и што су им службено савјетовале све владе великих сила!...“

Опет једно карактеристично закашњење, које за Турску не може остати без посљедица.

Делегати Балканског Савеза, једнодушно и категорички, одбили су те контра-предлоге Турске. Разлика између онога, што су они тражили у име својих влада, и онога што им Турска нуди, тако је велика да не може бити ни говора о каквој трансакцији, осим ако Турска попусти у посљедњем тренутку, и ако измени своје гледишта у духу резултата, који је донио досадашњи ток рата. У противном случају, нове борбе, нове жртве и нови терети...“

Са турским државницима, тешко је одавати се вјероватним закључцима у погледу њихова држања у најскоријој будућности. Рачунање са позитивним чињеницама у политици, није особито јака њихова страна. Изненађења и у једном и у другом правцу, и у овој прилици, са свим су могућна. Данас ће отомански делегати саопштити одговор своје владе на отказ, који су они учинили турским контра-предлозима. Од тога одговора зависиће, да ли ће се преговори за закључење мира наставити, или ће се по ново прибјећи суду оружја.

Нећемо говорити о изгледима, који се, у овом посљедњем случају, отварају за Турску. О томе смо већ доста говорили. У осталом, на турским је државницима да размисле о положају, у који ће довести своју земљу, у данашње магловито вријеме, ако је изложе исцрпљењу и посљедњих њених одбранених снага. То је брига коју они сами морају бринути. Што се савезника тиче, они су, предусретљивошћу својом према предлогу Турске о примирју, и стрпљењем према развлачењу преговора за закључење мира са стране Турске, дали и сушине доказа о својој тежњи, да се избјегну даље, непотребне жртве. Више се, у томе правцу,

од њих ништа не може тражити. Они су чекали близу мјесец дана да се Турци одлуче за мир или за рат. Више се не може чекати, јер војска, у примирју, осим губитака од оружја, подноси све остале терете рата, не примичући се извођењу својих задатака. Огромни трошкови подносе се као да се води рат. С тим ваља кидати. И, ако Турска, на данашњем састанку не покаже више воље и предусретљивости, ваља се по ново окренути рату. По себи се разумије да ће савезници, ако им ратна срећа и даље буде наклоњена, приликом закључивања мира, морати да узму у обзир све издатке, које буде изазвало држање Турске“...

Албанци или Шкипетари

„Temps“ од 26. децембра, по новом

Територије које заузима албанска раса налазе се на западу балканског полуострва, између Јадранског Мора с једне стране, и брда Шаре, предјела са језерима и високим платом Анацелице, наставком система Пинда, с друге. То је изванредно брдовити крај, чији главни врхови достижу до 2,600, па и 2,800 метара.

Планине Шара, које су продужење високих платоа, на којима су Охридско и Преспанско Језеро, упућују се ка сјеверу и састављају са брдима Проклетија, које везују ланац Шара за црногорски орографски систем.

Изглед тих планина толико је мрачан, њихови гребени тако изрежани а њихови тјеснаци тако узани, тако дубоки и тако очајни, да су им Албанци дали име Nimbina, то јест „Проклети“.

Подножјем тих планина, и цијелом њиховом дужином, тече главни ток воде у Арбанији, Дрим, који извире из Охридског Језера и улива се у море код Љеша (талијаски Alessio). Ток те ријеке особито је кривудава, и са мукот се пробија кроз врло дубоке и често готово са свим вертикалне тјеснаце, нарочито у бази код зидова Проклетија.

Језерска област, која граничи на истоку територије које заузима албанска раса, тако исто врло је брдовита. Код приступа ка језерима, са свим се добро познају трагови огромних плутонских напора, који су се вршили код тих прибрежја. То је у главнеме један простран плато, у сред кога се налазе два велика језера, Охридско и Преспанско. Та језера, као полукружни који се опажују на мјесецевој површини, окружена су гребенима који су виши од њих за 200 и 300 метара.

Охридско Језеро има од прилике 40 километара дужине и близу 20 километара ширине. Воде изгледају дубоке, а становници тих платоа, поглавито влашкога поријекла, и ако исто тако дивљи као и њихова земља, тврдили су ми да мора имати широких подземних веза између Охридског и Преспанског Језера, која су удаљена једна од другог близу петнаест километара, јер су виђали у Преспанском Језеру крупније предмете које су припадале становницима на обалама Охридског Језера. Изгледа између осталог да се ниво вода у двама језерима, која имају од прилике исту површину, наизмјенце снижава и диже у извјесна времена у години.

Поред тих великих језера, има и других са мањом површином на високом платоу Анацелице. Смјештен у сред влашкога центра, тај плато, дуг преко педесет километара, широк близу тридесет и мало таласаст, потпуно је оголићен и бесплодан. Стада влашких чобана одлазе тамо љети да попасу оно мало траве што тамо расте. Средња висина тога платоа варира између хиљаду и хиљаду и четири стотине метара.

Цакле између јадранских обала и планина о којима смо говорили живи албанска раса.

Име Албанци, под којим означавамо становнике старинскога Епира и старинске Илирије и које, како изгледа, водиле своје поријекло од келтске ријечи alb или alr (планина), није у опште познато код тога народа. Албанци сами себе називају Шкипетари или Шкипетарима, које име употребљавају без разлике за све становнике горње и доње Арбаније, осим грчког, српског и влашког становништва, са којим живе измиешани, на име у Епиру, на обалама Јадрана и у околини Призрена и Ђаковице.

Албанци, са гледишта етничког, дијеле се на двије гране: грана Гега која живи у сјеверном дијелу албанске територије и грана Тоска која заузима јужни дио територије коју ми зовемо Епиром — опет име не знамо у земљи; једва да је знамо од неколико Влаха као и од Грка, који га увијек употребљавају, јер они имају политични интерес да одржавају то етничко и историско име у јужноме дијелу Арбаније. Гега као и Тоске дијеле се на двије са свим различне фракције: хришћане и муслимане. Хришћанске Геге, које су биле

под утицајем Венеције, сви су католици и образују велику породицу Миридите која заузима поглавито басен Дрима и Мати-а. Хришћанске Тоске сви су православни, јер су такође и они подносили утицај фанариотских грчких свештеника. Муслиманске Геге као и Тоске њихове вјере потомци су оних који су примили ислам, још за вријеме турске инвазије да би могли сичувати своја имања и добити привилегије дате сваком муслиманском поданику. Њих називају Арнаутима или Беговима и они образују, ако не одвојену грану, а оно бар касту која их поставља на врх социјалних степеница у земљи, које се уз то користи претјераним привилегијама.

Они су расијани по мало свуда, по Арбанији да би владали и боље пазили на Арбанце хришћане, а нарочито на дивље Миридите католике.

За вријеме периода метежа, Арнаути се групишу и иду те топе у крви и огањ сумњиве хришћанске градове. Нарочито око српских граници и међу популацијом српске расе они су, безброј пута бјеснили најдивљачнијом свирепашћу. Арнаути на југу радили су исто, много пута, према православним Тоскама. Та интервенција Арнаута у свим случајевима парцијелних устанака несрећних хришћанских популација сувише јако цијеђених од стране грабљивих и лакомих турских гувернера, давала је маха отоманској влади да увјери Јевропу, да је ријеч само о свађама међу становницима исте земље и да интервенција војске није имала другога циља него да успостави мир.

Муслимански Албанци сопственици су земаља које под закуп обрађују хришћани. То је феудални систем, већ тако моћан још у времену завојевања, који се код њих и данас одржао. Они су сопственици ленова који се називају маликање, тимар или зијамет, према ступању важности и привилегијама везаним за сваки од тих ленова, и интерес је један од узрока због којих они сада теже да отргну своју земљу од оправданих претензија Србије и Грчке.

Миридисти или католичке Геге налазе се у са свим изузетном положају за хришћанске поданике Турске. Они образују племена која су независна једна према другима. Та су племена груписана у планинским крајевима у близини града Скадра и између ријека Дрима и Мати-а. Свако од тих племена обухвата по неколико барјака или заставе, напомињући на шотске кланове. Барјактар или носилац заставе шеф је клана и управља са саветом састављеним од veschiarđ или старца, селима која зависе од његове заставе. Велики савет племена саставља се из свих барјактара који бирају војводу (капетана), чије дужности престају са приликама које су изазвале његов избор.

То је дивља и ратоврна раса. Они који живе по високим долинама планинским зову се Малисорни: ти су дали стварну потпору Црногорцима, и ако су Миридисти, и ако су Црногорци вјековима били са њима у сталном непријатељству.

Нема писане историје код Албанаца; све се предаје усменом традицијом. Многе ријечи из њиховог језика изгледа да долазе од латинског, али тај је језик морао бити врло искварен пријемом једне гомили турских, словенских и италијанских ријечи.

На приморју, у Драчу, у Љешу, Миридисти говоре италијански у исто вријеме кад и српски, због честих односа које имају са мрнарима и трговцима тога дијела Јадрана, који су сви Италијани, Црногорци, Срби или Аустријанци.

У центру албанске земље, то јест ка Елбасану, Берату и Тепелни-у налазе се важна груписања Арнаута.

Међу тим, од Валонје до ушћа Арте, преовлађују хришћанске Тоске и њихове аспирације као и њихове симпатије неоспорно су грчке.

Између Парге и Превезе налази се бродовита и неплодна земља Сули, чији су становници, 1820. године, предвођени једним од својих људи, Марком Бочарисом, дигли бунтовни барјак противу Арнаута, а у корист грчког ослобођења.

Завршићемо ова опажана бројним изношењем албанских популација: муслиманска, католика и хришћана, који, то и опет велимо, не живе искључиво у земљи коју смо једва оцртали, него заједно са многим бројним популацијама српским, грчким, влашким па и бугарским. Ми приблажно дајемо шљедече цифре, јер као што се зна, никад није било статистике у Турској; и у Албанији, као и у многим областима Турске, никад се није сазнало ни за ту ријеч, ни за њен смисао, ни за њену корисност.

Арнаути или Бегова, муслиманских	
Гега и Тоста	350.000
Албанских Гега, католика	300.000
Албанских Тоска, православних	350.000
Купо-Влаха, православних	100.000
Популације грчког поријекла	150.000
Популације српског поријекла	200.000
Популације бугарског поријекла	50.000

Османлија	50.000
Италијана, Јевреја, Словена и др.	100.000
	1.650.000

Та популација земаља званих албанских живи на територијалној површини која износи од прилике 35 000 квадратних километара.

F. Bianconi
географски инжењер

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 26. децембра. — Цар је с породицом присуствовао божјим празницима у касарни Царског Села.

Биоград, 28. децембра. — Ушљед рематизма Краљ не напушта собу, те није било ни пријема о Божићу. — Консули Тахи и Прохаска отпутовали су, један за Митровицу, други за Призрен.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Помоћ сиромашним породицама. Из Русије су стигли разни новчани прилози и стављени на расположење узвишеним члановима Владалачке Куће и Њеном Царском Височанству Великој Књегињи Милици Николајевној за указивање помоћи сиромашним породицама погинулих и тешко рањених Црногораца у овом рату. Ови прилози до сада, 12. децембра, у износу од 125000 перп. предани су Царско-Руском Посланству, да оно њима располаже. У ту сврху образован је при Посланству нарочити ужи одбор, који ће расподјелу вршити поменути породицама било у новцу, било у природи: житу, брашну, хаљинама, обући и т. д. Ко год би желио добити помоћ, треба да се обрати писмено поменутом одбору, попрутивши молбу увјерењем надлежне — у селима капетанске а у варошима општинске — власти о сиромашном стању. У увјерењу мора бити означено: име и презиме погинулог, или тешко рањеног члана породице, имовно стање, број чланица и њихове године старости. Молба из унутрашњости шиљаће се поштом а из Цетиња и околине лично предавати одбору, који се налази у Царско-Руском Посланству. Примање прилога, издавање помоћи и извјештај о раду одбора, објелодањиваће се редовно у службеном листу.

Госпође у Болоњи за наш Црвени Крст. У Болоњи је иницијативом нашег тамошњег консула г. Скоти образован комитет госпођа из исте вароши. Чланице овог комитета не само што су купиле прилоге за наш Црвени Крст, како у новцу тако и у стварима, него су још у тамошњем позоришту приредиле представу, која је врло лијепо испала. Исте госпође послале су нашем Црвеном Крсту и једну кашету вунених капа, које су саме израдиле.

Прилог добровољаца. Јован Николин Самарџић, Милош Кркин Самарџић и Аћим Вуков Радуловић из Кривошија који су учествовали у нашем рату као добровољци од 1. октобра при повратку, пошто су распуштени добровољци, приложише нашем Црвеном Крсту по перпера педесет — у све перпера 150.

Концерт за наш Црвени Крст. Иницијативом нашег консула у Палерму, г. Треде, ђаци вароши Палерма приредили су у позоришту Масимо величанствени концерт у корист Црногорског Црвеног Крста. Концертом је руководио познати музичар г. Ла Вила из Палерма. Како из талијанских листова видимо, концерт је сјајно испео у сваком погледу.

Прилози Црвеном Крсту у стварима: Добротвор, Задруга Српкиња, Приједор: 2 пакета рубља; Црногорски консул, Турин: 2 пакета чарапа; Олга Кондраговић, Ченстохов: поново 3 пакета рубља; Hardi & Boni, Болоња: 2 пакета рубља; В. Е. Голдберанџ, Чернигов: 1 пакет рубља; Aktiova tovarna на cukrovniku, Olomouc: 5 пакета чоколаде; Н. Ђук, Загреб: 4 пакета рубља; Задруга Српкиња, Гацко: 2 сандука и 1 врећу разног рубља; Одбор за балкан. хриш. народе, Дубровник: поново 2 сандука рубља и санитарског материјала; Словенци из Илирске Бистрице преко д-ра Виктора Греговића: 4 бале одјела и рубља; Ст. В. Поповић и д-р Младен Мађаревић, Будим-Пешта: 2 сандука и 2 бале рубља и покривача; преко одбора, Сарајево: поново 11 кашуна и разног рубља из Босне; Commerciali ed Industriali di Napoli: 23 кола медицинала и 1 кола робе; Комитет галичко-руских жена, Лавов: 5 сандука рубља и хируршких апарата; Одбор за Црвени Крст, Спљет: 500 вунених покривача; д-р Гаивец, Цирих: 2 кашете кондензир. млијека и чоколаде; Heinrich Mattoni, Karlsbad: 10 кашета гислиблера; Société Vandeise de la Croix-Rouge, Лозана: 3 бале одјеће; Н. А. Дубоковић, С. Ријека: 4 кашете вина и коњака.

Званични огласи

ОГЛАС

Сви ниже изложени Закони, Стеногр. Биљешке Црногорске Народне Скупштине за Краљевину Црну Гору и Албуши, Јубиларна издања са назначеним цијенама могу се добити на Цетињу у књижарама: Мартиновића и Иванишевића и А. Рајвајна; у Подгорици у књижарама: Коста К. Станића, Рундо и Загора и П. Вукотића; у Никшићу у књижарама: Симата Гарчевића и Ш. Лаковића; у Колашину: у књижари: Кујачића и Тошковића.

1. Устав за Кр. Црну Гору	Перп. 1—
2. Закон наредбе, упуства и др. за осн. школе	2—
3. Закон о нар. школама	—50
4. Закон о судском поступку у грађанским парницама	1—
5. Закон о штампани	—50
6. Кривични Закон	2—
7. Закон о изборима народних посланика	—30
8. Закон о уређењу Држ. Савјета	—30
9. Закон о пословном реду у Држ. Савјету	—30
10. Закон о Министарској одговорности	—30
11. Закон о Експропијацији	—30
12. Закон о уређењу привредног Савјета	—02
13. Закон о привременом пословном реду у Народној Скупштини	—40
14. Закон о јавнијем зборовима и удружењима	—20
15. Закон о држ. буџету	—30
16. Закон о парохијском свештенству	—50
17. Закон о јавним правозаступницима	—50
18. Трговачки Законик	—80
19. Закон о порезу на алкохолна пића и таксирању судских пресуда	—20
20. Закон о поступку судском у кривичним дјелима	1:50
21. Закон о подјели, насељењу и уживању Бривске Горе	—30
22. Закон о измјенама и допунама у закону о изборима народнијех посланика	—30
23. Закон о административној подјели Црне Горе	—30
24. Закон о Устројству судова у Кр. Црној Гори	—30
25. Закон о измјенама у Кривичном Закону	—20
26. Закон о измјенама и допунама у закону о порезу на приносод капитала и рада од 15. нов. 1905. год.	—30
27. Закон о Лову	—30
28. Закон о држав. новцу	—30
29. Закон о повластицама	—50
30. Закон о рудама	—80
31. Закон о измјенама и допунама о јавним правозаступницима	—40
32. Закон држ. Зајму за 1912. г.	—30
33. Закон о таксама	—50
34. Закон о порезу на принос од капитала и рада из 1911. г.	—50
35. Правилник Државне Хипотекарне Банке Краљевине Црне Горе	—30

Приватни огласи

Црногорска Банка

НА ЦЕТИЊУ

прима улоге на штедњу и по текућем рачуну уз повољне услове. Купује и продаје чекове на сва мјеста Јевропе и Америке. Купује и продаје стране новце уз најповољније курсеве. — Врши исплате како за Цетиње тако за сву Црну Гору уз врло повољне услове и брзо. Исто тако за иностранство.

Банка је у вези са банкама првога реда у Русији, Њемачкој, Аустрији, Угарској, Босни, Хрв. Славонији, Француској, Италији, Енглеској, Америци и т. д.

У данашње вријеме најзгодније је новац шиљати преко Црногорске Банке.